JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO LA PERGOLA
13 päivänä marraskuuta 1997 *

1. Oberlandesgericht Frankfurt am Main on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (ETEY) 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2137/85 5 artiklan a alakohtaa tulkittava niin, että ETEY:n nimi tai toiminimi voi lisäyksen 'eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä' tai 'ETEY' lisäksi koostua pelkästään yrityksen toimialan kuvauksesta, vaikka tällaista nimeä ei kansallisen oikeuden mukaan voida käyttää eurooppalaista taloudellista etuyhtymää perustettaessa?"

2. Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian tosiseikasto on lyhyesti esitettynä seuraava: Perustettavana oleva yritys teki Amtsgericht Frankfurt am Mainille hakemuksen siitä, että kyseinen yritys, jonka toiminimeksi ilmoitettiin "European Information Technology Observatory, EWIV" (jäljempänä EITO), rekisteröitäisiin kaupparekisteriin. Amtsgericht ei kuitenkaan hyväksynyt tätä hakemusta, koska kyseisessä toiminimessä ei ollut tämän etuyhtymän jäsenten nimiä. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmeneekin, että saksalaisessa laissa, jolla on pantu täytäntöön eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (ETEY) 25 päivänä heinäkuuta 1985 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2137/85 [1] (jäljempänä asetus), todetaan tällaisiin etuyhtymiin sovellettavan tältä osin niitä säännöksiä, jotka koskevat avointa yhtiötä (offene Handelsgesellschaft). [2] Näiden säännösten mukaan avoimen yhtiön toiminimessä — ja siten myös ETEY:n toiminimessä — on oltava ainakin yhden yhtiömiehen nimi, ja nimen ohella toiminimessä voi olla myös fantasianimitys tai yrityksen toimialaa kuvaava nimitys; sen sijaan sellaista toiminimeä (ns. Sachfirma), jossa ainoastaan kuvaillaan yrityksen toimialaa, tai toiminimeä, joka koostuu pelkästä fantasianimityksestä, ei voida hyväksyä. [3] Juuri näiden säännösten perusteella kyseistä ETEY:tä ei rekisteröity kaupparekisteriin.

Hakemuksen tehnyt etuyhtymä haki muutosta tähän päätökseen, joka kuitenkin pysytettiin. Etuyhtymä valitti jälkimmäisestä

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — EYVL L 199, s. 1.

2 — Tätä lakiviittausta sovelletaan tietysti vain niihin seikkoihin, joita ei ole nimenomaisesti säännelty kyseisessä yhteisön asetuksessa tai asetuksen täytäntöönpanevassa kansallisessa laissa.

3 — Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että asiassa sovellettava kansallinen säännös on Handelsgesetzbuchin 18 §:n 2 momentti ja 19 §. Saksan hallitus on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, että kansallista lainsäädäntöä ollaan parhaillaan muuttamassa siten, että etuyhtymät saisivat mahdollisuuden käyttää toiminimeä, jossa pelkästään kuvaillaan niiden toimialaa.

päätöksestä edelleen Oberlandesgerichtiin, joka on esittänyt nyt käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisukysymyksen.

3. Yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä oleva tulkintaongelma koskee sitä, onko ennakkoratkaisupyynnössä kuvaillun kaltainen kansallinen sääntely yhteensopiva etuyhtymää koskevan yhteisön asetuksen kanssa. Tarkemmin ottaen tässä asiassa on tutkittava, mitä kyseisessä asetuksessa säädetään etuyhtymän toiminimestä, eli voiko toiminimessä olla pelkkä kyseisen etuyhtymän toimialan kuvaus, vai pitääkö toiminimessä olla myös etuyhtymän jäsenten nimet.

Komission ja Saksan hallituksen mukaan tähän kysymykseen olisi vastattava, että kansallisessa oikeudessa saadaan edellyttää etuyhtymän rekisteröinnin osalta sitä, että toiminimen osana on oltava etuyhtymän jäsenten nimet, minkä lisäksi toiminimessä on myös oltava sanat "eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä" tai lyhenne "ETEY".

EITO katsoo sitä vastoin, että ETEY:n toiminimeä koskevassa sääntelyssä on — vastaavasti kuin pääomayhtiöitä koskevissa säännöksissä — sallittava myös sellaiset toiminimet, joissa pelkästään kuvaillaan yrityksen toimialaa.

4. Haluaisin todeta jo tässä vaiheessa, etteivät ne väitteet ja perustelut, joita EITO on esittänyt kirjallisissa huomautuksissaan, ole mielestäni vakuuttavia. Vakuuttavana ei voida pitää ensinnäkään sitä väitettä, jonka mukaan asetuksen 5 artiklan a alakohdan sanamuodon perusteella olisi katsottava, että toiminimi, jossa vain kuvaillaan yrityksen toimialaa, on sallittu. EITO korostaa sitä, että tämän säännöksen mukaan etuyhtymän nimen edellä tai jäljessä on oltava sanat "eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä" tai lyhenne "ETEY", "jollei kumpikaan niistä sisälly nimeen". Tämä sivulause on EITO:n mukaan järkevä vain, jos oletetaan, että nimessä saa olla jäsenten nimien lisäksi myös asiasisältöinen maininta. Nimi, joka koostuu vain etuyhtymän jäsenten nimistä, ei voi EITO:n mukaan sisältää kyseistä lyhennettä. Mielestäni tämä väite on perusteeton. Kansallinen tuomioistuin on itse todennut ennakkoratkaisupyynnössään, että Saksan toiminimioikeudessa sallitaan paitsi se, että kyseinen lyhenne liitetään henkilöyhtiön varsinaisen nimen eteen (esim. "EWIV Mustermann & Co. Finanzberater") tai sen taakse (esim. "Mustermann & Co. Finanzberater EWIV"), myös se, että lyhenne sisältyy varsinaiseen nimeen (esim. "Finanzberater EWIV Mustermann & Co." tai "Mustermann & Co. EWIV Finanzberater"). [4]

En voi myöskään hyväksyä sitä EITO:n väitettä, jonka mukaan sen edellytyksen

4 — Nämä esimerkit on otettu suoraan ennakkoratkaisupyynnöstä.

täyttämiseksi, joka koskee etuyhtymän jäsenten nimien mainitsemista, toiminimessä on välttämättä mainittava kaikki etuyhtymän jäsenet, jotta jäsenten yhdenvertaisuus turvattaisiin. Jos etuyhtymässä on paljon jäseniä, tällaista toiminimeä olisi EITO:n mukaan hyvin vaikea käyttää, minkä vuoksi etuyhtymän käyttäminen oikeudellisena muotona olisi yritysten kannalta vähemmän houkuttelevaa; tämä olisi epäedullista yritysten välisen yhteistoiminnan kannalta, joka on nimenomaisesti yksi asetuksen tavoitteista. EITO:n pelot ovat mielestäni kuitenkin perusteettomia, koska velvollisuudesta sisällyttää henkilön nimi toiminimeen säädetään Saksan oikeudessa ja myös muissa oikeusjärjestyksissä useiden eri yhteisömuotojen osalta. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt sitä, että nämä yhteisömuodot ovat kehittyneet ja vakiintuneet talouselämän olennaisiksi yhteistyövälineiksi.

EITO viittaa myös etuyhtymiä koskevaan komission asiakirjaan, jossa komissio puhuu selvästi sen puolesta, että etuyhtymä voisi käyttää toiminimeä, jossa pelkästään kuvaillaan sen toimialaa. [5] Katson kuitenkin, ettei tällä asiakirjalla ole mitään merkitystä käsiteltävänä olevan ongelman ratkaisemisessa. Tässä asiakirjassa on nimittäin todettu, että se on tarkoitettu komission sisäiseen käyttöön ja että sitä ei ole pidettävä komission virallisena kannanottona tai kannanottona, joka olisi ratkaisevan tärkeä tulkittaessa johdetun oikeuden säännöksiä. Joka tapauksessa on niin, että vaikka komissio oletettavasti pitää kyseisessä asiakirjassa suositeltavana sitä, että pelkät fantasianimitykset sallittaisiin, se tunnustaa kuitenkin yleisesti, että ETEY:n jäsenten on noudatettava "kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä oikeudellisia edellytyksiä, joilla rajoitetaan vapautta päättää toiminimen sisällöstä". [6]

Lopuksi on vielä tutkittava se EITO:n väite, jonka mukaan 80 prosentilla perustetuista etuyhtymistä on etuyhtymän toimialaa kuvaileva tai vastaavan sisältöinen toiminimi, minkä vuoksi velvollisuudesta käyttää sisällöltään tällaisesta poikkeavaa toiminimeä seuraisi se, että etuyhtymien oikeudellinen kohtelu vaihtelisi jäsenvaltioittain ja että etuyhtymien perustaminen Saksassa tulisi vähemmän houkuttelevaksi. Tästä väitteestä haluaisin todeta ainoastaan, että EITO:n mainitsemat seuraukset vaikuttavat minusta suoraan sanottuna liioitelluilta. Kansallisella toiminimioikeudella voi olla merkitystä valittaessa tiettyä valtiota perustettavan ETEY:n kotipaikaksi, mutta en katso, että tämä olisi ratkaiseva peruste. Ongelmana on silti edelleen se, onko asetuksen mukaan sallittua, että kansallinen lainsäätäjä antaa ETEY:n toiminimeä koskevia säännöksiä, ja jos asetuksessa sallitaan tämä, ongelmana on se, missä rajoissa toiminimestä voidaan säätää. Mielestäni ensiksi mainittuun kysymykseen on vastattava jäljempänä mainituista syistä myöntävästi.

5 — Ks. "GEIE, l'émergence d'une nouvelle coopération européenne, bilan de trois années d'expérience", Bruxelles-Luxembourg, 1993, s. 51.

6 — Ks. alaviitteessä 5 mainittu asiakirja, s. 51.

5. Kun yhteisön lainsäätäjä on luonut ETEY:n yhteisössä toimivien yritysten yhteistyössä käytettäväksi oikeudelliseksi välineeksi, se on säätänyt vain tämän välineen peruspiirteistä ja jättänyt kansallisten oikeusjärjestysten asiaksi kaikkien niiden seikkojen sääntelemisen, joista ei ole säädetty kyseisessä asetuksessa. Tämä ilmenee selvästi 17. perustelukappaleesta, jossa todetaan seuraavaa: "[J]äsenvaltiot saavat soveltaa ja antaa lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka eivät ole ristiriidassa tämän asetuksen soveltamisalan tai tavoitteiden kanssa — — ." Lisäksi asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa todetaan seuraavaa: "Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, sovelletaan yhtäältä etuyhtymän perustamissopimukseen, ei kuitenkaan kysymyksiin luonnollisten henkilöiden oikeusasemasta ja oikeus- ja oikeustoimikelpoisuudesta ja oikeushenkilöiden oikeus- ja oikeustoimikelpoisuudesta, sekä toisaalta etuyhtymän sisäiseen hallintoon sen valtion sisäistä lainsäädäntöä, jossa etuyhtymällä sen perustamissopimuksen mukaan on kotipaikka." [7] Näin ollen ETEY:tä koskevia sääntelyjä sisältyy kahteen erilaiseen oikeuslähteeseen: ensinnäkin kyseiseen asetukseen ja toiseksi toissijaisesti sen valtion kansallisen oikeuden säännöksiin, jossa etuyhtymällä on kotipaikka.

Tämän alustavan huomion perusteella voin siirtyä käsittelemään esillä olevan asian kannalta ratkaisevaa ongelmaa eli etuyhtymän nimeä. Ainoa asetuksen säännös, jolla on merkitystä tältä osin, on 5 artiklan a alakohta; tämän säännöksen mukaan etuyhtymän perustamissopimuksessa on mainittava "etuyhtymän nimi, jonka edellä tai jäljessä on sanat 'eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä' tai lyhenne 'ETEY', jollei kumpikaan niistä sisälly nimeen".

Etuyhtymän nimen sisällöstä ei asetuksessa sen sijaan säädetä mitään. Tätä koskevan säännöksen puuttuminen asetuksesta ei ole mielestäni sattuma; tämä kuvastaa paremminkin asetuksen antajan nimenomaista tarkoitusta eli sitä, että toiminimen sisällöstä on säädettävä sen valtion kansallisessa oikeudessa, jonka alueella etuyhtymällä on kotipaikka. Tämä johtuu erityisesti siitä, että tietyn toiminimimuodon valinnasta aiheutuu pulmallisia oikeudellisia seurauksia, ja siitä, ettei asetusta annettaessa ollut mahdollista luoda tätä seikkaa koskevaa tyhjentävää sääntelyä. Tämän vuoksi etuyhtymän toiminimestä ei säädetä yhteisön oikeudessa, vaan kansallisessa oikeudessa. Ainoa yhteisön oikeudessa eli asetuksen 5 artiklan a alakohdassa asetettu edellytys on se, että etuyhtymä on voitava tunnistaa ja erottaa suhteissaan ulkomaailmaan yhteisömuotoa koskevan maininnan perusteella; tämä mainінta tehdään siten, että etuyhtymän nimeen liitetään sanat "eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä" tai lyhenne "ETEY". Tämän vaatimuksen lisäksi yhteisön oikeudessa ei ole mitään vaatimuksia, jotka koskisivat etuyhtymän nimeä. Koska asetuksessa ei ole tätä

7 — Lisäksi asetuksessa on nimenomaisesti todettu, että kansallisessa oikeudessa voidaan säätää tai päättää tietyistä keskeisistä seikoista, esimerkiksi siitä, onko etuyhtymällä oikeushenkilöllisyyttä (1 artiklan 3 kohta), rajoitetaanko etuyhtymän jäsenten lukumäärä 20:een (4 artiklan 3 kohta), kielletäänkö "valtion yleisen edun perusteella — — tietynlaisten luonnollisten henkilöiden, yhtiöiden tai muiden oikeudellisten yksikköjen osallistumi[nen] etuyhtymiin" tai rajoitetaanko sitä (4 artiklan 4 kohta), siitä, voiko oikeushenkilö toimia etuyhtymän johtajana (19 artiklan 2 kohta), etuyhtymän selvitystilasta ja sen päättymisestä (35 artiklan 2 kohta), etuyhtymän ylivelkaantumiseen ja maksukyvyttömyyteen liittyvistä seikoista (36 artikla) ja yleisen edun vastaisen toiminnan kieltämisestä (38 artikla). Lisäksi yhteisön lainsäätäjä oli täysin tietoinen siitä, ettei etuyhtymiin sovelleta kaikkialla yhteisössä samoja oikeussääntöjä; tältä osin voidaan viitata esimerkiksi asetuksen 14 artiklan 1 kohtaan, jossa säädetään siitä tilanteesta, että etuyhtymän "kotipaikan siirtämisestä seuraa, että — — sovellettava laki vaihtuu".

koskevia säännöksiä, tältä osin etuyhtymään sovelletaan kulloinkin kysymyksessä olevaa kansallista oikeutta.

Näin ollen ei ole mitään estettä sille, että kansallinen lainsäätäjä säätää, että avointa yhtiötä koskevia säännöksiä sovelletaan toissijaisesti etuyhtymään, minkä seurauksena etuyhtymän nimessä on oltava sen jäsenen nimi, vastaavasti kuin avoimen yhtiön nimessä on oltava sen yhtiömiehen nimi.

6. Lopuksi toteaisin, etten ole sitä mieltä, että asetuksesta voitaisiin löytää tukea sille väitteelle, jonka mukaan etuyhtymän nimeen olisi sovellettava pääomayhtiöihin sovellettavia säännöksiä, minkä seurauksena fantasianimitysten ja pelkästään etuyhtymän toiminimeä kuvailevien nimien pitäisi olla sallittuja. Kyseiseen yhteisön sääntelyyn ei sisälly säännöksiä etuyhtymän nimen sisällöstä. Nimen sisällöstä säätäminen on jätetty tapahtuvaksi kansallisessa oikeudessa, ja ainoa vaatimus tältä osin on se, että valitun yhteisömuodon on ilmettävä selvästi nimestä sitä kautta, että nimeen liitetään sanat "eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä" tai lyhenne "ETEY".

7. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Oberlandesgericht Frankfurt am Mainille annetaan seuraava vastaus:

Eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (ETEY) 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2137/85 5 artiklan a alakohtaa on tulkittava siten, että etuyhtymän nimen edessä tai jäljessä on välttämättä oltava sanat "eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä" tai lyhenne "ETEY", jollei kumpikaan niistä sisälly etuyhtymän nimeen. Tässä säännöksessä ei sitä vastoin täsmennetä millään tavalla sitä, millainen etuyhtymän nimen on oltava sisällöltään. Näin ollen kansallinen lainsäätäjä voi säätää, sallitaanko sellainen toiminimi, jossa ainoastaan kuvaillaan etuyhtymän toimialaa.